

Σάν τῆ δουλεύτρα μέλισσα εἶχε κ' ἡ καρδιά τρυγῆσει
τις πιθυμίες. Καί μέσα μας βασίλευε ζωὴ γεμάτη.
Καί διαλαλοῦσε ἡ νιότη τὴν ἔρμη τὴν πλάστρα·
κι ὁ στοχασμὸς τῆς ἑμορφιάς τὰ μάγια εἶχε ἀποτάξει·
κι ἀποδιωγμένη κάθε δύναμη χαλάστρα·
κ' ἦταν οἱ κόσμοι γιὰ τὸ νοῦ ρυθμὸς καὶ τάξη.
Κι ἔλα ἀρμονία, κι ἔλα αἰσθημα, κι ἔλα σοφία,
κι ἔλα συνείδηση τῶν ψεύτικῶν μας πέθων καταλύτρα,
κι ἀπάνω ἀπ' ἔλα τῆς Ἀγάπης σου ἡ θρησκεία
σάν παντοδύναμη τῆς νέας ζωῆς μας κυβερνήτρα.

12

Περήφανα τὰ δέντρα ἕφθναν τις κορφές·
κ' ἐμοιαζε σάν ἔρμηξ ξεχειλίσιμα τὸ φούντωμά τους.
Τὰ χόρτα ἀνατριχίλες νοιώθανε κρυφές
κ' ἦταν ζωῆς πλημμύρα τὸ αἰγινὸ ξεφάντωμά τους.
Τὰ μύρια ζῶδια σκόρπιζαν πρόσχαρη χλασολή·
κ' ἦταν τὸ πανηγύρι τους πλάστρας Ἀγάπης ὠρισθῆνη.
Μές στῆς αὐγῆς τὸ ἀντίφεργο καθρεφτιζόταν ἡ Ζωή·
στὸ πνέμα ἡ Φύση φάνταζε μάννα γεμάτη καλοσύνη.
Καὶ σάν νὰ φώτιζε τὸ πνέμα μου τὸ δυνατὸ
τῆς ἑμορφιάς σου φέγγος, τῆ λατρεία γυροῦσα
σ' ὕμνο γιὰ σένα καὶ τῆ Φύση· καὶ μὲ σεβασμὸ
σ' ἐσένα τῆ μελλούμενη μητέρα προσκυνούσα.

ΠΑΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΗΣ

ΤΑΣΩ*

9.

Εἶδα πὼς εἶχα μπλέξει στὰ γερά, ἕσο δὲν τὴ
φантаζόμενα. Μετάνοισα πὺ ἀρρεθωνιάστηκα ;
Ἄχι βέβαια. Μὰ μετάνοισα γιὰ τὰ περασμένα, γιὰ
τὴν ἀμυαλιά μου νὰ ξεχάσω τόσο τὴ θέση μου. Κ'
ἐγὼ δὲν ἤξερα πὼς θάβγαίνα ἀπ' τὸ μπερδεμα. «Θὰ
τῆς πᾶω τὰ δυὸ παιδιὰ στὴν πόρτα τῆς !» Δὲν μπο-
ροῦσε νὰ φύγει ἀπ' ταῦτιά μου αὐτὸς ὁ λόγος. Τι-
νος παιδιὰ ; Τὰ βρώμικα παιδιὰ τοῦ Νικολούλα ;
Εἶναι τοῦ Νικολούλα ἀλήθεια ; Πρώτη φορά τὸ στο-
χαζόμενα καὶ ρωτοῦσα σοβαρὰ τὸν ἑαυτὸ μου.
Πολλὲς φορές μοῦ τόχε πει στὰ χωρατὰ ἡ μάννα
τους, πὼς μοῦ μοιάζουνε. Στὰ χωρατὰ μοῦ τόχε
πει κάποτε κ' ἕνας συνάδερφός μου. Κάποτε μπο-
ρεῖ νὰ τοῦς εἶχα ρίξει κ' ἐγὼ κρυφές ματιές, ζητών-
τας ἀπὸ περιέργεια νὰ βρῶ σ' αὐτὰ κατιτίς δικό
μου, μὰ ποτὲ τὸ ζήτησμά μου δὲν ἔφτασε πέρα ἀπὸ
τὴν περιέργεια τῆς στιγμῆς. Οὔτε κ' ἤθελα νὰ τὸ
στοχάζουμαι στὰ σοβαρά. Μὰ τώρα, αὐτὴ τὴ νύχτα,
ἄρχισε νὰ μὲ βασανίζει ἡ ἰδέα καὶ γύρευα νὰ τὰ
φέρω ἐλόδοια μπροστά μου, νὰ θυμηθῶ τὰ πρόσω-
πά τους, τὰ σουσοῦμα τους. Μὰ δὲ μοῦ ρχόντανε
στὸ νοῦ παρὰ θολές οἱ εἰκόνες τους, χαμένες. Ἐ-
βλεπα μόνο δυὸ σκουλήχια βρώμικα, σκονισμένα καὶ
ξυπόλυτα, καθὼς τὰ εἶχα δεῖ τὴν περασμένη αὐγὴ
νὰ σέρνουνται τριγύρω ἀπὸ τὰ σταχτωμένα πόδια
τῆς μάννας τους. Μιά ἀηδία μ' ἔπιανε κι ἀπὸ κείνα

κι ἀπὸ τὴ μάννα τους κ' ἔκλεινα σφιχτὰ τὰ μάτια
γιὰ νὰ διώξω τὴ σιχαμερὴ εἰκόνα. Μὰ πάλι ἔ λὸ-
γος τῆς Τάσως δὲ μοῦ ἔβγαίνε ἀπὸ τὸ νοῦ, κ' ἡ ἰ-
δέα, πὼς τὰ δυὸ αὐτὰ παιδιὰ θὰ πηγαίνανε μπρο-
στὰ στὴν πόρτα τῆς ἀρρεθωνιαστικιάς μου, μὲ ξα-
ναγρίεβε. Πάνε ἔλα, πάνε, στοχαζόμενα φουρκι-
σμένος. Αὐτὸς ὁ διάβολος εἶν' ἄξιος νὰ τὰ κάμει ἔ-
λα. Τᾶγριο τῆς μάτι τὰ γυαλιστερά τῆς δόντια μὲ
τρομάζανε μπροστὰ μου ὄλη τὴ νύχτα. Κ' ἐγὼ νὰ
μὴν τὸ στείλω, θὰ μοῦ στείλουν ἐκείνοι τὸ δαχτυ-
λίδι πίσω, σάν τὰ μάθουνε. Μοῦ ρχόντανε νὰ σκάσω
σάν τὸ συλλογιζόμενα.

Τὴν ἀγάπησα μονομιᾶς τόσο πολὺ τὴν ἀρρεθω-
νιαστικιά μου καὶ μὲ λυποῦσε τόσο ἔ φόβος μὴν τὴ
χάσω ; Ἀγάπη τραγικὴ δὲ μ' εἶχε πιάσει, δίχως ἄλ-
λο. Μονάχα μιὰ συμπάθεια καὶ στοργή, πὺ πρώτη
φορὰ τὴν ἐννοιωθα καὶ μοῦ φαίνότανε σάν κάτι με-
γαλῆτερο, ἱερώτερο ἀπὸ κείνο πὺ ἐννοοῦσα ὡς τότε
μὲ τὸ λόγο ἀγάπη. Μόλις τὴν εἶδα, μόλις ἀλλάξα-
με τὰ δαχτυλίδια καὶ φόρεσα στὸ χέρι μου τὸ δικό
τῆς, κατὰλαβα μέσα μου πὼς αὐτὸ εἶτανε τὸ θέλη-
μα τοῦ Θεοῦ καὶ πὼς μπήκα πιά στὸν ἴσιο δρόμο
του. Τότε ἐννοιωσα καὶ τὸ δεσμὸ τῆς μάννας μου
μὲ τὸ μακαρίτη τὸν πατέρα μου, τότε κατὰλαβα
καὶ ζήγησα ἔλα ἐκείνα πὺ τάβλεπα μικρὸς καὶ δὲν
τὰ νοῦσα, θέλω νὰ πῶ τις ζήλιες τῆς μητέρας μου
πὺ πλάτεθε τὸν κόσμο ποῦλεγε πὼς τοῦ μακαρίτη
τοῦ πατέρα μου τοῦ ἀρέσανε τὰ περαστικάματα.
Καὶ τὸ αἶσθημα αὐτὸ πὺ ἐννοιωθα γιὰ τὴν ἀρρε-
θωνιαστικιά μου δὲν εἶτανε μικρὸ πρᾶμα. Μὰ κοντὰ
σ' αὐτὸ δὲν τὸ θαρροῦσα καὶ μικρὸ νὰ χάσω στὰ
καλὰ καθοῦμενα τις ἄλλες τις ὠφέλειες πὺ εἶχε
γιὰ μένα αὐτὸς ὁ γάμος. Ὁ Νικολούλας δὲν εἶχε
πει πολὺ σάν εἶπε πὼς εἶχα βάλει τὰ γυαλιὰ ὀλω-
νῶν τῶν ἄλλων. Ἦξερα πὼς τὴν ἀρρεθωνιαστικιά
μου τὴν εἶχανε πολλοὶ στὸ μάτι. Ἐνας ἄλλος για-
τρὸς τὴν εἶχε γυρέψει κίελα καὶ τὸν κατὰλαβα πὼς
μὲ κρύα καρδιά μ' εὐκρίθηκε σάν ἔμαθε τὸν ἀρρε-
θῶνα μου. Μὲ τὸ γάμο αὐτὸ σιζῆσανε ἔλο καὶ καλῆ-
τερα τὰ οικονομικά μου· θὰ ξεκαινούργωνα τὸ σπιτί
μου, θὰ γόραζα τὰ πενήντα στρέμματα πὺ μὲ τρω-
γότανε ὁ Νικολούλας καὶ τόβλεπα κ' ἐγὼ πὼς εἶ-
τανε μεγάλη ἀνάγκη, καὶ θὰ μοῦ περισσεύανε καὶ
κάμποσες χιλιάδες γιὰ νὰ τις τοκίζω. Ὅλα ἔπιως τὰ
λογάριαζα καὶ τᾶθελα. Καὶ τώρα νὰ χαθοῦνε ἔλα
ἀνεπάντεχα ! Καὶ κοντὰ σ' αὐτὸ, τὸ σουσοῦρο, τὸ
σκάνταλο ! Δὲν εἶμουνα πιά νὰ σταθῶ στὸν τόπο.
Ἦξερα πὼς δὲν εἶμουνα οὔτε ὁ πρῶτος οὔτε ὁ μό-
νος πὺ βρέθηκα ἔτσι μεπερδεμένος. Πολλοὶ σέρνανε
στὸν ὄμο τους βάρη τρανήτερα. Μὰ μιὰ καὶ μπο-
ροῦσανε νὰ τὸ κρατοῦνε κρυφά, ἔλα εἶτανε καλὰ
καμωμένα. Φανταζόμενα πὼς ἔχι βέβαια ἡ ἀρρε-
θωνιαστικιά μου, μὰ οἱ γονεὶς τῆς θάχανε ἀκούσει
κάτι καὶ γιὰ τὸ δικό μου βᾶρος, μὰ ἔσο αὐτὸ δὲν
ἔβγαίνε στὸ φόρο καὶ δὲ γινότανε σουσοῦρο, λίγο
τοῦς ἔμελε. Ἐέρανε καλὰ πὼς καθέννας πὺ θὰ κά-
νανε γαμπρὸ δὲ θάπεφτε ἀπὸ τὸν οὐρανό. Τὸ ζήτη-
μα εἶτανε λοιπὸν νὰ μὴ μαθεφτεῖ τὸ πρᾶμα. Κι
αὐτὸ μὲ βασάνιζε κ' ἐμένα. Πὼς νὰ προλάβω τὸ κα-
κὸ πὺ μὲ φοβέριζε πὼς θὰ μοῦ κάμει ὁ ἀγριεμέ-
νος διάβολος.

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθμὸ 411

Με αυτή τη συλλογή με βρήκε το φως της μέρας στο κρεβάτι, με αυτή στο νού γύρισα απ' τους αρρώστους μου και πήγαινα το μεσημέρι σπίτι μου. Μά ενώ φανταζόμουνα πώς ή Τάσω θάχε γυρίσει στην ποταμιά στον άντρα της, νά τηνε άγναντια πάλι στην αύλή της και με κοίταζε με μιὰ ματιὰ σὰ νά ρωτούσε: Έτσιτελες ή ζχι πίσω, καθώς σουπα;

Κ' έτσι πολλές μέρες στην άράδα. Ή έμπαινα ή έβγαινα στην πόρτα μου, έστεκε άγναντια και με άγριοκοίταζε. Μιαδού φορές μάλιστα γέλασε τόσο δυνατά σάν πέρασα, πού οι γειτόνισσες, πού καθόντανε μαζί της, ξαφνιστήκανε και γυρίσανε και κοιτάξανε κι αυτές. Μου γίνηκε βάσανο ή ζωή. Ή άγρια ματιὰ της Τάσως με κυνηγοῦσε παντοῦ και καθεφορά πού πήγαινα στην άρρεθωνιαστικιά μου έτρεμα μήν την ιδώ μπροστά στην πόρτα με τὰ δυό παιδιά.

Είχε άρχισει έ θερος δξω κ' έπρεπε νά πάω νά δω πού θά μπαίνανε στάλwνισμα. Καβαλλίκεφα ένα μεσημέρι και πήγα. Βρήκα τὸ Νικολούλα μοναχόνε και παιδεθότανε νανάψει τή φωτιά. Μουδωσε καλά χαμπέρια για τή σοδειά, όλα πηγαίνανε καλά. Μονάχα αυτός δέν είτανε στὰ καλά του.

«Βλέπεις παιδέδουμαι μοναχός νά βράσω κάνα κολοκύθι», μου είπε.

«Πού είν' ή Τάσω; δέν είν' έδώ;» μουφυγε από τὸ στόμα.

«Δέν την είδες μέσα; δέν είναι στὸ σπίτι;» με ρώτησε κοιτάζοντάς με.

Και τονέ λυπήθηκα και ντράπηκα. Πρώτη φορά τὸ συλλογίστηκα πὸς έπαίξε κι αυτός μέρος στην ιστορία. Τόσα χρόνια πρωτότερα μου φαινότανε σὰ νά μήν υπαρχε διόλου, τονέ θαρροῦσα για ευχαριστημένονε με τὸ κομμάτι πού τού είχα δώσει κ' έγληφε. Ήν είχε νοιώσει κάτι, αν είχε υποψιαστεί τίποτε, οὔτε τὸ συλλογίστηκα ποτέ. Τὸ σόι τού πατέρα μου βαστοῦσε στὸ χωριό του από άρχοντια. Και νάβλεπε ακόμα κάτι με τὰ μάτια του ὁ Νικολούλας, ήξερα πὸς δὲ θά κοιτούσε ποτέ νά με ξεδιαντραπεί.

«Δέν πρόζεξα», τού απάντησα άδιάφορα. «Πότε ήρθε μέσα;»

Ήναστέναξε: «Είναι για νά μή χαίρεται ποτές έ μαῦρος άνθρωπος: σάν έρχεται τὸνα καλό—» Σώπασε μιὰ στιγμή. «Και μηδὰ έχω τὸν έαυτό μου μοναχά», ξανάπε και με κοίταξε. «Νάμουνα γώ, ως κουρεβόμουνα. Μά έχουμε τόσους άργάτες. Πουός νά τούς ζυμώνει φωμί; Πού ξανακούστηκε νά παίρνουμε απ' τὸ φούρνο! Τώρα διάλεξε την ώρα ή άργισμένη νά την πιάσουνε τὰ μπουρίνια της.»

«Τ'ι μπουρίνια; τί έπαθε;» μου ξέφυγε πάλι τὸ ρώτημα.

«Ξέρω κ' έγώ τί την έβαλε ή άμαρτία; Σηκώθηκα και μουφυγε άξαφνα. Την ίδια μέρα πούχες έρθει έδώ ή άφεντιά σου. Λογοφέραμε πού δὲ σουκάμε καφέ γλήγορα, κ' έγινε θεριό. Της κακοφάνηκε, λέει, πού τή μάλωσα μπροστά σ' έλόγου σου.»

«Δέν έχαμες καλὰ νά τή μαλώσεις», τού είπα. «Έγώ δέν την άφησα νανάψει φωτιά. Βιαζόμουνα.»

«Κ' είτανε λόγος αυτός νά σηκωθεί νά φύγει;

Γιατί τή μάλωσα!» Με κοίταξε παράξενα στὰ μάτια Γέλασα βιασμένα.

«Άγάπες, άγάπες, Νικολούλα», τού χτύπησα τὸν ώμο. «Μήν την έδειρες, μωρέ;»

«Μιάν άμπωχτιά της έδωσα. Και νά την έδερνα! Γυναίκα δέν την έχω; Έπρεπε τώρα, άπάνω στή φωτιά, νά φύγει; νά μ' άφήσει μοναχόνε; Της παράγγειλα φές τὸ βράδι με μιὰ άργάτισσα: ή θά γυρίσει πίσω γλήγορα ή θά πάω νά τή φέρω με τὸ στανιό. Κι αλήθεια, ως έχει χάρη πού δέν μπορώ νάφήσω τὰ δεμάτια ξάπλα στὸ χωράφι. Άύριο πού θά τάχουμε όλα στάλwνι, θά πάω νά τή φέρω δέρνοντας, α δέν έρθει άπόψε μοναχή της.»

«Άσε τὰ χωροφυλακίστικα: κοίτα πάρ' τηνε με τὸ καλό. Θά πάω νά της πῶ κ' έγώ δυό λόγια», τού είπα.

Έννοείται πὸς δὲ μου πέρασε στὸ νού και νά τὸ κάμω.

Σὲ δυστροπὲς μέρες έμαθα από τή μάνα μου πὸς ήρθε ὁ Νικολούλας μέσα και δάρθηκε με τή γυναίκα του. Μαζέφτηκε ή γειτονιά.

«Τὰ βλέπεις τώρα πὸς έρχονται τὰ πράματα; Τί θάπογίνει, ένας θεός τὸ ξέρει», μου είπε ή μάνα μου.

«Και τί μὰς μέλει έμὰς για ξένες έγνοιες;» της απάντησα για νά κόψω την κουδέντα.

Με κοίταξε πικρά: «Άσ' τα τώρα αυτά. Πές μου μονάχα πὸς θά ξεμπερδέψουμε. Φοβερίζει: στή γειτονιά. Κοίτα νά τή συχάσεις όπως μπορεῖς.»

Δέν της απάντησα και σωπάσαμε κ' οι δυό.

Τήν άλλη μέρα την έκραξε κ' ή ίδια ή μάνα μου νά της μιλήσει.

«Δέν ντρέπεσαι. μωρή;» της είπε: «τί είν' αυτά πού ακούω; Γιατί δέν πᾶς δξω στὸν άντρα σου;»

«Δέν έχω κάναν άντρα», της απάντησε ή Τάσω.

Ή μάνα μου πάσκισε κάτι νά της πει, νά την έρμηνέψει, μά εκείνη την έκοψε πάλι:

«Δέν έχω κάναν άντρα, σουπα. Ξεφορτώσου με» Και της γύρισε την πλάτη κ' έφυγε.

10.

Θά πέρασε έτσι κανένας μήνας. Ή Τάσω δέν πήγαινε στὸν άντρα της πού τή γύρεθε, μά καθότανε με τὰ παιδιά της στὸ χωριό και φοβερίζει στή γειτονιά. Σὰ μ' έπαίρνε τὸ μάτι της, με κοίταζε πότε άγρια, πότε περιγελαστικά. Μιά μέρα καθώς έστρηδα στὸ δρόμο στή γωνιά τού σπιτιού μου, την είδα πού έβγαινε καρὸ απ' τὸ φούρνο.

«Ντρέπεσαι έ; ντρέπεσαι; καλὰ πού θά μου πᾶς;» μου φώναξε σάν είδε πὸς έσκυφα τὰ μάτια και τάχυνα τὸ βήμα για νά μήν απαντηθῶ μαζί της.

Μιάν άλλη πάλι, καθώς έβγαινα, είτανε στὸ δρόμο.

«Νάτος! Νάτος!» είπε στὰ παιδιά της πού παίζανε δξω από την πόρτα της, κ' εκείνα σταθήκανε και με κοιτάζανε. Και γύρισε και κοίταξε κ' ένας γείτονας πού περνούσε.

Ή αποφάσισα και ρχόμουνα στὸ σπίτι μου από μιὰ πορτοπούλα από τὸ πίσω μέρος. Μά για νά μπῶ

ἀπ' αὐτὴ ἔπρεπε ὄχι μοναχὰ νὰ σκύθω, μὰ νὰ περνώ κι ἀπὸ ἕνα στενὸ σκαλί, μπροστὰ ἀπ' τὶς πόρτες ἕνα σωρὸ παλιόσπιτων, νὰ δρασκελῶ παιδιὰ, τετωμένα γνέματα, νὰ βρουτῶ στὶς λάσπες, νὰ σκοινιάθω με ἀπλωμένα ρούχα καὶ σὲ σκάφες καὶ κοφίνια. Ντρεπόμουν τὸν ἑαυτὸ μου. Μοῦ φαινότανε πὼς ἔλες οἱ γυναῖκες, πὼς μὲ βλέπανε νὰ περνώ ἀποκεῖ, γελοῦσανε μ' ἐμένα. Πολλὲς φορές ἔνοιωθα τόσο βαρεμένη, τὴν ψυχὴ μου, πὼς πρόσμενα σὰ λυτρωμὸ νὰ κούσω πὼς πῆγε ἡ Τάσω μὲ τὰ δυὸ παιδιὰ στὴν ἀρρεθωνιαστικιά μου. Νὰ τελειώσει ἡ ἱστορία αὐτὴ, ἔλεγα, νὰ συχάσω.

Ἡ Τάσω δὲν πῆγε, μὰ πῆγανε τὰ φοβερίσματα τῆς Τάσως σταχτιά της. Ἕνα δειλινό, ἐκεῖ πὼς πῆγα νὰ περάσω καμιά ὥρα μαζί της, τὴ βρήκα κλαμένη.

«Μὲ πῆρες στὸ λαμό σου», μοῦ εἶπε ξαναγεμίζοντας δάκρυα τὸ μαντίλι της· «δὲν ἔπρεπε νὰ μοῦ τὸ κάμεις αὐτὸ, δὲν ἔπρεπε νὰ μπεῖς στὸ σπίτι μου πρὶ νὰ ξεμπλέξεις μὲ τὶς παλιές σου ἀγάπες.»

Δὲν εἶχα τί νὰ τῆς ἀποκριθῶ. Νὰ τῆς ἔλεγα πὼς εἶτανε ὅλα ψέματα, ὅα ντροπιοζόμουνα διπλά. Τῆς γύρισα συμπάθεια.

«Ἔχεις ὅλα τὰ δίκια», τῆς εἶπα. «Μὰ ποιὸς νέος δὲν τὴν παθαίνει; Ποιὸς γεννιέται μυαλωμένος;»

Ἡ ἀρρεθωνιαστικιά μου εἶτανε καλόκαρδο καὶ φρόνιμο κορίτσι. Τὴν παρηγόρησα καὶ κατάλαβα πὼς μοῦ ῥιξε δίκιο μέσα της.

«Ὁ κόσμος», μοῦ εἶπε μοναχὰ, σακρῶζοντας πάντα. «Βουίζανε τὰ στόματα τοῦ κόσμου καὶ τὸν ντρέπομαι.»

Τῆς ξαναῤῥιξε καὶ σ' αὐτὸ δίκιο καὶ τῆς ξαναγύρισα συμπάθεια. Εἶχα καταλάβει πὼς ντρεπότανε ἄλλο τόσο τὸν κόσμο νὰ θυμώσει ἀπ' ὅσα ἔμαθε καὶ νὰ χαλάσει τὸν ἀρρεθώνα. Εἶχα μπεῖ πιὰ μέσα στὸ σπίτι. Σὰν κατέβαινα τὴ σκάλα της, ἔνοιωσα πὼς εἶμουν ἀλαφρωμένος καὶ κόντευα νὰ γελάσω μὲ τοὺς φόβους πὼς μὲ βρασανίζανε τὸσον καιρὸ. «Τόσον καιρὸ καὶ δὲν ἔμαθες ἀκόμα τὸν κόσμο», ἔλεγα στὸν ἑαυτὸ μου. Δὲν πέρασα ἀπὸ τὸ στενὸ γιὰ νὰ πάω στὸ σπίτι μου καὶ μπῆκα στὴ μητέρα μου γελοῦμενος. Εἶδα πὼς τῆνε ξάφνισε κι αὐτὴ ἡ καλὴ μου διάθεση. Σὲ δυσχερῆς μέρες, πὼς ξαναπέρασα νὰ δῶ τὴν ἀρρεθωνιαστικιά μου, δὲ μοῦ ξαναπίασε διόλου τὴν κουθέντα.

Κατεβαίνοντας, βρήκα στὴν ἀγορὰ τὸν πεθερὸ μου καὶ μὲ πῆρε καὶ πῆγαμε στὸν καφενέ. Τὸν κατάλαβα πὼς εἶχε κάτι νὰ μοῦ πει καὶ καρτερούσα. Καὶ πράγματι ἐκεῖ πὼς πῆγαμε τὸν καφέ μας γύρισε ἄξαφνα καὶ μὲ ρώτησε:

«Μὲ συμπάθεις νὰ σοῦ πῶ ἕνα λόγο;»

«Λεύτερα», τοῦ ἀπάντησα.

«Δὲν τῆς δίνεις τίποτες ἐκείνης τῆς παλιογύναικας, νὰ τῆς βουλωθεῖ τὸ στόμα», εἶπε χαμηλώνοντας τὴ φωνή. «Νὰ πάει στὸ διάολο, νὰ λείψουνε ἀφορμὲς ἀπ' τὸν κόσμο.» Κ' ἔκαμε ἕνα κίνημα μὲ τὸ χέρι.

Τὸν κοίταξα κοκκινίζοντας. Ὅσο κι ἂν ἡ ἱστορία αὐτὴ δὲ μὲ φοβίξε πιὰ, τὸ ξάνοιμα τέτοιαις κουθέντας μὲ τὸν πεθερὸ μου μὲ μούδιασε λιγάκι.

«Δὸς τῆς καναδὸ χαρτιά, νὰ πάει νὰ χαθεῖ», ξανάπε. «Σφάλματα εἰν' αὐτὰ, μὰ ὄλοι μας τὰ κάμαμε. Μιὰ φορά εἶναι νιὸς κανέναν.» Ἐπειτα ἄλλαξε κουθέντα.

«Ἐ, δὲ θὰ βάλεις νὰ φτιάσεις τὸ σπίτι», μοῦ ξανάπε ἄξαφνα σὲ λίγο. «Πότε λὲς γιὰ τὸ γάμο;»

«Πότε λέτε ἐσεῖς;» ἀπάντησα.

«Ἐμεῖς ἔτοιμοι εἴμαστε. Ὅποτε σ' εὐκολύνει ἐσένα.» Μὲ κοίταξε μὲ τέτοιον τρόπο, σὰ νὰ μοῦ λεγε: «Τί κάθεσαι;»

Κατάλαβα πὼς ἐκεῖνοι ριζόντανε περισσότερα ἀπὸ μένα. Τὴν ἄλλη τὴ βδομάδα ἔβαλα μαστόρους κι ἀποφασίσαμε τὸ γάμο γιὰ τὸ χινόπωρο. Μὰ σὲ λίγο τὸ βρήκαμε καλῆτερο νὰ μὴν καρτερούμε τὰ πρωτοβρόχια. Τὴν ἀρρεθωνιαστικιά μου τὴν πειράζανε κρυφοῤῥμες πὼς καὶ πὼς καὶ θάτανε καλὸ νάλαζε τὸν ἀέρα, νάκανε καὶ μερικὰ λουτρά στὴ θάλασσα ὅσο εἶτανε καλοκαίρι ἀκόμα. Τὸ καλοκαίρι μοῦ εἶτανε κιόλα πιὸ εὐκολο κ' ἐμένανε νὰ λείψω ἀπ' τοὺς ἀρρώστους μου. Ἔβαλα ἕναν ἄλλονε γιατρὲ στὸ πόδι μου γιὰ μερικὲς βδομάδες, κάμαμε ἕνα ἀπόγιομα τὸ γάμο σ' ἕνα ξωκλήσι τοῦ χωριοῦ καὶ φύγαμε ἴσα κιόλα μὲ τὸ ἀμάξι.

11.

Γύρισαμε ἔταν εἶχε πιὰ χινοπωριάσει. Τὸ σπίτι μας μὰς δέχτηκε ἔτοιμο πιὰ, καλοχρωτισμένο, φρεσκοχρωματισμένο. Μοῦ ἀνοίγε διπλὰ ἡ καρδιά σὰν ἔβλεπα πὼς ἡ γυναῖκα μου εἶτανε εὐχαριστημένη ἀπ' ὅλα. Κ' ἐγὼ εἶμουν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ ταξίδι μου καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴν παντρεία μου. Μόνο σὰ βγήκα μὰ στιγμὴ μὲ τὴ γυναῖκα μου ὄξω στὸ μπαλκόνι, πὼς ἀνοίξαμε μὲ τὴ νέα διαίρεση τοῦ σπιτιοῦ, φοβήθηκα μὴν κάμει ἡ Τάσω ἀποκαρσί καμὰ τρελαμάρα. Μὰ οὔτε βγήκε ὀλότελχ. Σὰ μὲ εἶδε ὕστερα πὼς ἔβγαίνα ὄξω, μοῦ γύρισε τὶς πλάτες μόνο.

Ἡ μάνα μου μοῦ εἶπε τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο γιὰ τὶς δουλειές ὄξω στὰ χτήματα. Μὰ μοῦ ὄωσε καὶ τὸ χαμπέρι πὼς ὁ Νικολούλας ἀνημπόρεψε. Μιὰ μέρα, ἐκεῖ πὼς πότιζε, γλύστρησε κ' ἔπεσε μὲς τὸ νερό, κι ἀποτότες δὲν μπόρεσε νὰ τὸ ξαναπάρει ἀπάνω του. Μοναχὸς κιόλα καθὼς ἔμεινε, ἀναγκάστηκε νὰ βάλει γιὰ βροχθὸ ἕναν ἄλλονε.

«Δὲν ξαναπῆγε ἡ Τάσω;» ρώτησα τὴ μάνα μου.

«Μὴν τὰ ρωτᾷς», μοῦ ἀπάντησε κ' ἔκοψε τὴν κουθέντα, σάμπως νάχε νὰ μοῦ πει πολλὰ καὶ προτίμησε νὰ σιωπάσει.

«Νὰ πεταχτεῖς ὁ ἴδιος, νὰ δεῖς τί γίνεται ἐκεῖ ὄξω», μοῦ εἶπε μόνο.

Τὸ δειλινὸ καθάλλησα καὶ πῆγα. Βρήκα τὸ Νικολούλα κατακίτρινο. Μόλις πὼς σερνότανε. Ἀπὸ τὴν ὄψη του κατάλαβα τί τρέχει.

«Τί τάρριζες, βρέ χωροφύλακα; Κουράγιο», τοῦ εἶπα καὶ τοῦ ἔπιασα τὸ χέρι του· «δὲν εἶναι τίποτες, μωρέ· θὰ σοῦ περάσει.»

«Πάει, ἔλιωσα, γιατρέ· δὲ βαστάω ἄλλο. Καὶ νὰ μὴν εἰς' ἐδῶ κ' ἡ ἀφεντιά σου», μοῦ εἶπε μὲ

τρεμόσθητη φωνή. Τὸ χέρι του ἔκαιγε κ' ἔτρεμε κι αὐτό.

«Κάθε πότε σοῦρχεται ;» τονὲ ρώτησα πιάνοντας τὸ σφυγμὸ του. Μὲ κοίταξε χαμένα, σὰ νὰ μὴν ἄκουσε, νὰ μὴν κατάλαβε τί τονὲ ρώτησα.

«Ἡ θέρμη, διάολε», τοῦ φώναξα· «ἢ θερμασά, ἢ κάψα, πὼς τὴ λέτε ἀπάνω στὸ χωριό μας.»

«Σὰν καὶ μ' ἀφήνει: ντίπ; Ἄναψα, κήκα· ἔλο νὰ πίνω θέλω. Τάδειασα τὸ δόλιο τὸ πηγάδι.»

«Δὲν πῆρες κινίνο; Ἴτι σοῦδωσε ὁ γιατρός;»

«Δὲν μπορῶ νὰ τονὲ πάρω τὸν ἀνεμο· μοῦρχεται ἀναγούλα», μοῦ εἶπε καὶ χαλάσανε χειρότερα τὰ μούτρα του.

Τονὲ ξάπλωσα χάμω καὶ τονὲ ξέτασα.

«Σήκω, καθάλλα τᾶλλο τᾶλογο νὰ πάμε μέσα· δίχως ἄλλο ἀπόψε», τοῦ εἶπα σὰ σηκώθηκε.

Μὲ κοίταξε μουδιασμένα: «Κ' ἔδω πού νὰφήσω τὸν καρπό; πού νὰφήσω τόσο βιό;» μοῦ ἀπάντησε.

«Μὴ σὲ γνοιάζει. Ἐγὼ φροντίζω καὶ δὲν πάει χαμένο τίποτε. Ἐσὺ νὰ γίνεις μοναχὰ καλά», τοῦ εἶπα.

«Δὲν ἔρχομαι, γιατρέ», ἀπάντησε καὶ μὲ κοίταξε στὰ μάτια.

«Τί λές, μωρέ; Θὰ πεθάνεις σὰ δὲν ἔρθεις», τοῦ εἶπα γιὰ νὰ τότε φοβίσω.

«Ἄς πεθάνω», ξανάπε κ' ἔστριψε τὸ πρόσωπο.

«Καλὰ, κ' ἐγὼ τί γίνουμαι, τί γίνονται: τὰ χτήματα; Τώρα πού θὰ πάρουμε καὶ τὰ πενήντα στρέμματα.»

Ὁ λόγος δὲν τοῦ ἔκαμε ἐντύπωση.

«Ἐλα, σήκω σοῦ εἶπα. Θὰ σὲ βάλω κάτω στὴ δική μου κἀμαρα», τοῦ εἶπα σὰ στοχάστηκα πὼς δὲ ρχέτανε γιὰτὶ δὲν ἤθελε νὰ πάει στὴ γυναῖκα του.

«Μὴ μὲ στενοχωρᾶς, γιατρέ· δὲν ἔρχομαι», μοῦ ἀπάντησε.

«Κ' ἐσὺ μὴ μοῦ χαλᾶς τὸ χατίρι», τοῦ ξανάπα.

Μὲ κοίταξε στὰ μάτια καὶ τὰ δικά του, τὰ βαθουλὰ καὶ φλογισμένα, σὰ νὰ θολώσανε. Κάτι θέλησε νὰ πει, μὰ κόμπιασε καὶ γύρισε ἀπὸ τᾶλλο μέρος.

Σώπασα κ' ἐγὼ.

«Σύρε κάνε, πέσε μέσα», τοῦ εἶπα σὲ λίγο, «καὶ νὰ πάρεις τὰ γιατρικά πού θὰ σοῦ στείλω.»

Τοῦ τάστειλα τὸ ἴδιο βράδι. Τὴν ἄλλη μέρα πήγα καὶ τονὲ βρήκα πεσμένο. Καθὼς μοῦ εἶπε ὁ γιατρός πού τὸν εἶδε, εἶχε ἀρπάξει κρουολόγημα μέσα στὸ αὐλάκι ποῦπεσε κ' ὕστερα τότε βρήκανε ἀδύνατο καὶ τοῦ ριχτήκανε οἱ θέρμες τῆς ποταμιάς. Πήγαίνα καὶ τὸν ἔδλεπα καθεδυὸ μέρες. Σιγὰ σιγὰ δυνάμωσε λιγάκι καὶ σηκώθηκε. Μὰ στὸ χωριὸ δὲν ἤθελε νάρθει. Καὶ τί θάκανε κιόλα νάρθει; Ἡ Τάσω εἶχε βρεῖ ἄλλονε στὸ πόδι του· ἕναν παλικαρὰ λοχία τῶν εὐζώνων.

«Τὸ μῆλο κάτω ἀπ' τὴ μηλιά θὰ πέσει· τὰ ἴδια τὰ καλά τῆς γιαγιάς της», μουρμούριζε ἡ γειτονιά. Μὰ τὴν Τάσω λίγο τὴν ἐγνοίαζε. Ζοῦσε φανερά στὸ σπίτι της μὲ τὸν ἀγαπητικό της. Μιά μέρα πού τότε συνέβγαζε στὴν πόρτα της κ' ἔτυχε νάμαι στὸ ἀντίκρυ στὸ μπαλκόνι, μοῦριξε μιὰ ματιὰ σὰ νὰ μοῦλεγε: «Δές, βρήκα πιὸ καλῆτερο λεβέν-

τη!» Τὸ λοχία αὐτόνε τότε γνώριζα καὶ χαιρετιούμαστε στὸ δρόμο. Εἶτανε καλὸ παιδί· κ' ἡ ψυχοπαῖδα μας εἶχε πει τῆς μάννας μου πὼς ἡ Τάσω ἔλεγε στὴ γειτονιά πὼς θὰ τὴν πάρει, σὰ χωρίσει ἀπὸ τὸ Νικολούλα. Δὲ γυρέβει ἀκόμα τὸ χωρισμό, γιὰτὶ τονὲ λυπάται πού εἶναι ἄρρωστος. Τὸν ἀφήνει νὰ πεθάνει πρώτα.

Κι ἀλήθεια, σὰν ἔπιασε ὁ χειμώνας, ὁ Νικολούλας ξανάπεσε ἠθελε δὲν ἤθελε πιά, ἔστειλα καὶ τότε φορτώσανε στὸ ἄλγιο καὶ μοῦ τονὲ φέρανε μέσα. Εἶχα πολλοὺς φόβους πὼς δὲ θὰ ξανασηκωθεί. Τοῦ εἶχανε φλογιστεῖ καὶ τὰ δυὸ πλεμονία. Ὡστόσο τὴ γλύτωσε καὶ μισσηκώθηκε στὰ πόδια του. Μὰ οὔτε μελετοῦσε πιά νὰ ξαναπαίει στὴν ποταμιά.

«Τί νὰ μὲ κάμεις καθὼς κατάντησα; Σοῦμαι ἀχρείαστος», μοῦ εἶπε μιὰ μέρα.

«Ἀχρείαστος δὲ μούσαι», τὸν παρηγόρησα· «μὰ καλὰ θάτανε ἅμα πιάσει ἡ ἀνοιξη νὰ βγεις ἀπάνω στὸ χωριό σου, νὰλλάξεις τὸν ἀέρα καὶ τὸ χινόπωρο ξανάρχεσαι.»

«Χωροφύλακας θὰ πάω πάλε», μοῦ ἀπάντησε· «στὸ χωριὸ δὲν πάω, ντρέπομαι. Στὸ χωριὸ δὲν πάω πρὶν τὴ σκοτώσω.»

Ἐννοῦσε τὴ γυναῖκα του. Εἶχε μάθει πὼς ζοῦσε φανερά μὲ τὸ λοχία καὶ θέλησε νὰ σηκωθεί νὰ πάει νὰ τὴ σκοτώσει, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ κατεθεῖ ἀπὸ τὸ κρεβάτι.

«Γίνε πρώτα καλὰ κ' ὕστερα τὴ σκοτώνεις», τοῦ εἶπα κ' ἐγὼ.

«Ἄχ, ἄς μὴν εἶτανε τὰ παιδιὰ, καὶ θὰ τὴν εἶχα σκοτωμένη κιόλα· μὰ τί θὰ γίνουν τὰ παιδιὰ!»

Ὅσον καιρὸ εἶτανε ἄρρωστος, γύρεβε καὶ τοῦ φέρνανε τὰ παιδιὰ. Ἄν τᾶξερε ἡ Τάσω ἢ ἔχι, δὲ ρώτησα. Φρόντιζα νὰ μπερδέθουμαι ὅσο λιγώτερο μποροῦσα στὴν ἱστορία αὐτῆ. Κατέβαινα μόνο πρῶτ' καὶ βράδι στὴν κἀμαρα τοῦ κατωγιοῦ κ' ἔδλεπα τὸν ἄρρωστο.

Ζυγώνοντας ἡ ἀνοιξη, μποροῦσε πιά καὶ περπατοῦσε.

«Θὰ πάω χωροφύλακας· δὲν μπορῶ νὰ κάτσω ἄλλο δῶ· δὲ μὲ χωράει ἕ τόπος», μοῦ εἶπε ἄξαφνα μιὰ μέρα.

«Νὰ πὰς ἀπάνω στὰ βουνά, σὰ ξεστάνει ὁ καιρός», τοῦ εἶπα.

Μὰ στάθηκε ἀδύνατο νὰ τότε καταφέρω, ὅσα κι ἂν τοῦ ξανάψαλα. Ἄμα μπόρεσε πιά καὶ στεκότανε κάπως στὰ πόδια του, ἐπίμενε καὶ καλὰ νὰ φύγει. Μὲ στενοχώρησε, καὶ τί νὰ κάμω; Τεῦδωσα γράμματα καὶ χρήματα νὰ πάει στὴ χώρα νὰ ξαναγίρει χωροφύλακας.

Καθὼς φοβόμουνα καὶ τοῦ τᾶπα, δὲν τονὲ δεχτήκανε καὶ δίχως νὰ ξαναπεράσει ἐκεῖ ἀπὸ μᾶς, τὸν ἔμαθα πὼς πήγε στὸ χωριὸ του ἀπάνω στὰ βουνά.

Πέρασε κανέννας χρόνος δίχως νὰ ξανακούσω τίποτε ἀπὸ τὸ Νικολούλα. Κάποτε εἶδα ὕστερα ἕνα χωριανό του καὶ τονὲ ρώτησα. Μοῦ εἶπε πὼς ὁ Νι-

κολούλας εΐτανε πάντα ἀνήμπορος· δὲν ἤθελε νὰ τὸ πάρει ἀπάνω του.

«Γόκοφε κάνε τὸ ρακί ;» ρώτησα.

«Ποῦ νὰ τὸ κόψει ! Πίνει πάντα.»

«Καὶ τοῦ εἶπα τοῦ διαβόλου νὰ μὴν ξαναπιεῖ· ἔτσι πές του, ἀκούς ;» εἶπα τοῦ χωριανοῦ.

Ἐκεῖνος ἔφυγε κουνώντας τὸ κεφάλι. Πέρασε καιρὸς χωρὶς νὰ ξαναμάθω τίποτες γιὰ τὸ Νικολούλα.

Στὸ μεταξὺ ὁ λοχίας τῶν εὐζώνων ἔφυγε ἀπὸ τὸ χωριό, κ' ἡ Τάσω ἀρρεθωνιάστηκε ἕναν ἄλλον, κάποιον τενεκιτζή. Μιά νύχτα μᾶς σηκώσανε ἀπὸ τὸ τζάκι ποῦ καθόμασε φωνὲς ἀντίκρου ἀπὸ τὸ σπίτι της. Πεταχτήκαμε στὸ παράθυρο καὶ μάθαμε πὼς ὁ τενεκιτζής ἔδερνε τὴν Τάσω. Τρέξανε γειτόνοι καὶ τὴ βγάλανε ἀπ' τὰ χέρια του. Ἄλλοι λέγανε πὼς τὴν εἶχε πιάσει μὲ ἄλλον, ἄλλοι πὼς δὲν ἤθελε ἐκεῖνη νὰ διώξει τὰ παιδιά της καὶ γι' αὐτὸ τὴν ἔδειρε· δὲν μπορούσε νὰ θρέψει τρεῖς ψυχές.

«Τὰ ἴδια τὰ παλιά της Ἀγγελίνας», μουρμούρισε ἡ μάνα μου κι ἀναστέναξε θυμώμενη τὰ περασμένα χρόνια.

Ἡ Τάσω μάλ्लωσε κάμποσον καιρὸ μὲ τὸ τενεκιτζή, ξανάπιασε τὴν παλιά της μηχανή καὶ ξενόραθε, ξενόπλενε, εἶτε δούλεθε στὶς ἀποθήκες, ἀκουσα πὼς ἔπιασε ἄλλον μερικὲς βδομάδες, ὅσο ποῦ τὰ ξανάφτιασε μὲ τὸν τενεκιτζή.

Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ εἶτανε ποῦ μὲ ξάφνισε ἕνα βράδι ὁ Νικολούλας μὲς* στὸ μαγεριό. Γυρίζοντας ἀπὸ ξω τὸνέ βρήκα σωριασμένο σὲ μιὰν ἄκρη. Τὸν εἶχε φέρε· ὁ ἀδερφός του στὸ ἄλογο γιὰ νὰ τὸνέ δῶ. Εἶντανε πετοὶ καὶ κόκκαλο μονάχο καὶ δὲν μπόρεσε ἂ σηκώσει τὸ χέρι του νὰ μοῦ τὸ δώσει. Σὰ θέλησε νὰ μοῦ μιλήσει, ἔδωξε μονάχα σθηστά, πνιμένα. Εἶπα καὶ τὸν κατεβάσανε κάτω στὴν παλιά μεριά του.

«Πὼς βάσταξες κ' ἦρθες τόσο δρόμο, κακομοίρη ;» δὲν μπόρεσα νὰ κρατηθῶ νὰ μὴν τοῦ πῶ, ἔτσι πῆγα κάτω καὶ τὸν κοίταξα.

«Δὲ μπόρεσα νὰ πεθάνω δίχως τὰ παιδιά», κατάρφερε καὶ μοῦ εἶπε μὲ φωνὴ σωμένη.

«Δὲ θὰ πεθάνεις», τοῦ εἶπα· «ἢ τὰ δεις· ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ φέρω ἄγριο.»

«Ὅχι· τώρα, ἀπόψε θέλω νὰ τὰ δῶ», ξανάπε.

«Τώρα κοιμούνται», ἔκαμα νὰ τοῦ πῶ, μὰ εἶδα τὰ μάτια του ποῦ μὲ κοιτάζανε θαμπά, θλιμμένα, κι ἄφησα τὸν ἀδερφό του ἐκεῖ κι ἀνέβηκα στὴ μάνα μου.

«Στείλε ἀγνάντια νάρθουνε τὰ παιδιά», τῆς εἶπα.

Ἡ μάνα μου μὲ κοίταξε : «Τώρα ὀληνύχτα ;»

«Τώρα, γλήγορα· σύρε κ' ἡ ἴδια ἀποκοντά, μὴ δὲν τὰ δώσει.»

Ἡ μάνα μου ἔστειλε τὴν ψυχοπαίδα κ' ἐγὼ κατέβηκα στὸ Νικολούλα.

«Τώρα θάρθουνε», τοῦ εἶπα.

Ἡ σθηστὴ ματιά του ἔλαμψε μεμιάς σταματώντας ἀπάνω μου.

Πῆγα κ' ἔκαμα γλήγορα ἕνα κοριάλο καὶ γύρισα νὰ τοῦ δώσω νὰ πιεῖ.

«Τὰ πενήντα στρέμματα τὰ πήρες ;» μὲ ρώτησε ἐκεῖ ποῦ ἔσκυφα μπροστά του.

«Ναί, τὰ πήρα.»

Ἀναστέναξε : «Πὼς εἶναι ἡ ποταμιὰ ;» μὲ ξαναρώτησε.

«Καλά», τοῦ ἀπάντησα.

«Καλά εἶτανε μιὰ φορά», μουρμούρησε καὶ πνίγηκε ἡ φωνή του.

«Νά, πιὲ λιγάκι», τοῦ εἶπα· «θὰ γίνεις καλά καὶ θὰ ξαναπᾶμε.»

Μὲ κοίταξε ἄφωνα, χαμένα.

Ἐβαλα τὸν ἀδερφό του καὶ τὸν ἀνασήκωσε καὶ πολεμοῦσα νὰ τοῦ βάλω στὸ στόμα τὸ ποτήρι. Μὰ ἐκεῖ ποῦ ἔκανε νὰ πιεῖ, ξάρνω μου ἔσπρωξε τὰ χέρια καὶ δοκίμασε νὰ πλώσει τὰ δικά του. Σὰ νὰ γέλασε τὸ μάτι του θωρώντας κατὰ τὴν πόρτα. Ἀκουσα ἐκεῖ πατήματα κ' ἔστριφα κ' εἶδα ποῦ μπήκε ἡ μάνα μου κρατώντας τὰ παιδιά ἀπὸ τὸ χέρι.

«Ἐκεῖ σύρτε, στὸν πατέρα σας», τοῦς εἶπα.

Ἐμεινα ὀρθὸς κρατώντας τὸ ποτήρι. Τὰ παιδιά σὰ νὰ διστάζανε κ' ἡ μάνα μου τὰ ξαναπῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τᾶφερε μπροστά στὸ Νικολούλα. Σκύφανε τὰ κεφάλια τους στὴν ἀγκαλιὰ κ' ἐκεῖνος ἀπλωσε ἀποπάνω τους τὰ χέρια του κ' ἔγυρε καὶ τὰ κοίταξε.

Ἐφυγα ἀπὸ τὴν κάμαρα σὰν κλέφτης. Ὑστερα ἔμαθα πὼς δὲ θὰ ξεψυχοῦσε ἂ δὲν τὰ βγάζανε ὄξω ἀπὸ τὴν κάμαρα.

Ὅταν ξημέρωσε ἡ αὐγή, τὸ λείψανο τοῦ Νικολούλα τὸ ξαπλώσανε στὴ μέση στὴν ἴδια κάμαρα. Ἡ μάνα μου κάθισε κοντά του. Μαζεφτήκανε πολλὲς γειτόνισσες, ποῦ γνωρίζανε τὸ Νικολούλα, καὶ τὸν κλάψανε σὰν ξένο. Ὁ ἀδερφός του μὲ τοῦς γειτόνους, ποῦ πηγαίνανε κ' ἐρχόντανε, καθότανε στὴν ἄλλη κάμαρα κατὰ τὸ δρόμο. Σὰν τέλειωσα ὄξω τὴ δουλιὰ μου, ἦρθα κ' ἐγὼ καὶ κάθισα μαζί τους. Ἀξαφνα ἐκεῖ ποῦ κουβεντιάζαμε, σπάσανε ἔλαι καὶ κοιτάζανε στὴν πόρτα. Ἡ Τάσω μπήκε ἐκεῖ μαυροντυμένη καὶ χωρὶς νὰ χαιρετίσει ἢ νὰ σηκώσει ὀλότελα τὰ μάτια, πέρασε μπροστά μας καὶ πῆγε στὸ ἄλλο χῶρισμα ποῦ εἶτανε ὁ νεκρός. Καθὼς τὴν εἶδανε κ' οἱ γυναῖκες, σῶπασε τὸ μοιρολόγι. Δίχως νὰ σηκώσει κ' ἐκεῖνη τὰ μάτια γύρο της, τράβηξε ἴσα καὶ κάθισε στὰ πόδια τοῦ νεκροῦ σκυφτή, ἀμίλητη ἔλη τὴν ὥρα, ὅσο ποῦ τὸνέ σηκώσανε. Ἦρθε κοντά στὸ λείψανο πάντα σκυφτή κι ἄμα τὸ θάψανε, γύρισε κ' ἔφυγε πρώτη, καταμόναχη. Τὰ παιδιά δὲν τᾶφισε νάρθουνε μαζί.

Τὸ βράδι, καθὼς ἔτυχε νὰ βγῶ ὄξω στὸ μπαλκόνι, εἶδα τὸν τενεκιτζή ποῦ ἔτρωγε μαζί της στὴν αὐλὴ σὰν πάντα. Στὸ χρόνο εἶπανε πὼς τὸν παντρεύτηκε. Εἶτανε ἄμορφη, ἄμορφος εἶν' ἀκόμα ὁ σατανάς, δὲ θέλει νὰ γεράσει.

Ὁ γιατρός τέλειωσε κι ἄπλωσε νὰ γεμίσει τὸ ποτήρι του.

«Π' τανουθὴλ' κου τ' ἀνέμ», μουρμούρισε ὁ ἀπόστρατος σπαθοφόρος καὶ φύσηξε τὰ ρουθούνια του.

Ὁ ἔμπορος εἶχε ἀποκοιμηθεῖ.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ